

PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN
WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok IV

Warszawa, piątek 26 kwietnia 1929 r.

Nr. 96

TREŚĆ: Sprawy polskie: Polska a Litwa. — Zagadnienia ogólne: Sytuacja polityczna w Niemczech. — Sprawa odszkodowań i długów. — Sprawa bezpieczeństwa i rozbrojenia. — Sytuacja polityczna i gospodarcza na Litwie. — Sytuacja polityczna w Rumunji. — Mocarstwa a Z. S. R. R. — Notatki i informacje: Różne. — Artykuły nieuwzględnione.

W DODATKU: Przegląd prasy Z. S. R. R. i emigracji rosyjskiej.

SPRAWY POLSKIE.

POLSKA A LITWA.

Lietuvos žinios 23.IV podkreśla, że „usiłowania dziennikarzy litewskich w kierunku otrzymania wywiadu od p. Szumlakowskiego dały nikłe rezultaty“. Polski delegat zaznaczył bowiem tylko, że z faktu doręczenia mu przez rząd litewski odpowiedzi można wnosić, że rokowania nie zostały zerwane i trwają w dalszym ciągu.

Rytas 23.IV informację o wyjeździe p. Szumlakowskiego z Kowna podaje pod nagłówkiem: „Nieproszeni goście wynieśli się“.

Echo 23.IV (Kowno) informuje o nieudanym napadzie „pleczkajtisowców“ na policjanta litewskiego Balionisa, któremu z pomocą przybyli inni policjanci. „Pleczkajtisowcy“ — wg. dziennika — ukryli się po stronie polskiej.

Hufvudstadsbladet 22.IV w art. wst. obrazuje stosunki polsko - litewskie w ten sposób, że polska dyplomacja spodziewa się, iż Litwa pod naciskiem opozycji wewnętrznej poda w końcu rękę do zgody, mimo, iż marsz. Piłsudski twierdzi, że spór ten dojrzewa powoli do tego, aby go kiedyś mieczem przeciąć; co zgardzałoby się poniekąd z kierunkiem obecnego rządu, o zabarwieniu faszystowskim. Polska też chciała pomóc Litwie w jej ciężkim położeniu gospodarczym, ale Woldemaras odrzucił propozycje po pierwsze dlatego, że spór z Polską uważa za korzystny dla swej polityki, a powtóre wpływa na niego w ten sposób Z. S. R. R. przez swego posła w Kownie. Woldemaras próbuje się jednocześnie opierać także na Berlinie, ale zbyt wielkie apetyty litewskie na Kłajpedę psują stosunki z Niemcami. W kraju uważa swe stanowisko za silne, chociaż ciągle aresztowania opozycjonistów świadczą, że boi się on swoich przeciwników.

ZAGADNIENIA OGÓLNE.

SYTUACJA POLITYCZNA W NIEMCZECH.

The Times 22.IV. w art. wst. pisze m. in., że wielka koalicja rządowa została utworzona w Niemczech z dwóch głównych względów — mianowicie, dla dojścia do porozumienia w sprawie odszkodowań i dla przyjęcia budżetu.

Hufvudstadsbladet 21.IV w art. wst. twierdzi, że sprawa Niemiec jest nadal zagadnieniem otwartym, pomimo, że mocarstwa zachodnie spodziewały się układem locarneńskim ją rozwiązać. Mocarstwom tym chodziło wówczas o oderwanie Niemiec od Z. S. R. R. a Niemcy się na to zgodziły, sądząc, że ułatwi to im drogę do Ligi Narodów, a tem samem do opinii świata. W ten sposób miały nadzieję załatwić sprawy opró-

znienia Nadrenji, odszkodowań i rozbrojenia, a w dalszym planie zmianę granic wchodnich i przyłączenie Austrii do Niemiec. Ale Locarno zbliżyło napowrót Anglję z Francją, wskutek czego sprawa odszkodowań i rozbrojenia nie posunęły się naprzód.. Następstwem tego jest dziś ponownie to, że Niemcy stoją ramieniem obok Rosji, a położenie jest dziś dla nich o tyle korzystniejsze, niż przed Locarnem, że nie są tak osamotnione jak wówczas. Między Francją a Włochami jest takie same napięcie jak między Francją a Niemcami, a Ameryka patrzy na zbrojenie francuskie tak samo niechętnie jak niegdyś Niemcy.

L'Echo de Paris 24.IV zamieszcza art. Pertainax'a, który pisze m. in., iż Niemcy w dalszym ciągu utrzymują w całej rozciągłości swoje pretensje oparte

na art. 431 Traktatu Wersalskiego. Istnieje niebezpieczeństwo, że niektóre koła w Anglii będą popierały stanowisko Niemiec, nawet po opublikowaniu memorandum d-ra Schachta i po ostrzeżeniu, jakie ono stanowi dla b. aliantów. Oświadczenie socjalistów angielskich przyczyniło się już do utwierdzenia Niemiec w ich nieprzejednanym stanowisku. Odwołanie wyłączenie wojsk angielskich z Nadrenji mogłoby oznaczać fatalne zerwanie ścisłego porozumienia pomiędzy b. aliantami. Prawdopodobnie nie nastąpi to za rządów Baldwin'a i Chamberlain'a. Niemniej jednak Francja musi się mieć na baczności.

SPRAWA ODSZKODOWAŃ I DŁUGÓW.

Deutsche Allg. Ztg. 25.IV zajmuje się ostatniem przemówieniem kanclerza Müllera, i zaznacza, że w przeciwieństwie do „doniosłego“ przemówienia Brauna, bynajmniej nie można w całej rozciągłości zgodzić się z wywodami kanclerza Rzeszy. Pocieszającym było tylko to, — zaznacza autor, — że wyraził on pełne zaufanie delegacji niemieckiej. Natomiast jego wnioski końcowe muszą wywołać zdumienie. Określił bowiem jako samo przez się zrozumiałe to, iż po konferencji rzeczoznawców nastąpią rokowania delegacji politycznych niezależnie od tego, czy w Paryżu będą osiągnięte pozytywne wyniki, czy też nie. Dziennik podkreśla, że rokowania polityków tylko wówczas powinny się odbyć, gdy komisji Younga pomyślnie zakończy swoje obrady, t. j. gdy rzeczoznawcy przedstawiają swoim rządowi ewent. wnioski do akceptowania lub do odrzucenia. Co za znaczenie miałyby nawet spotkania ministrów spraw zagranicznych, albo i powrót do planu Dawes'a, skoro po pewnym znów okresie dalszego na nim eksperymentowania okaże się, że w stosunku do każdego dłużnika, nawet dłużnika politycznego należy stosować się do jego zdolności płatniczej, którą trzeba szanować, jeżeli się chce liczyć na stałe spłacanie długu. Onegdajsza mowa Brauna, znalazła uznanie wszystkich partyj, począwszy od niem. - narodowych do socjaldemokratów. Rząd Rzeszy zaś uległby złudzeniu, gdyby dopatrywał się głosu opinii narodu w wywodach, podobnych do głosu Breitscheida w „Vorwärts“. Dziennik przypuszcza, iż kanclerz Müller wolny jest od niebezpieczeństwa ulegania sugestjom z Paryża, które premier Braun tak trafnie określił.

Berliner Tageblatt 25.IV w koresp. z Paryża pisze: „Rozpoczął się spór o ochronę waluty niemieckiej w myśl planu Dawes'a, t. j. o zastosowanie klauzuli transferu. W miarę jak znikają z dnia na dzień widoki na porozumienie co do wysokości spłat odszkodowań przez Niemcy, wypadki idą swoim torem i okazuje się z całą dobitnością, że Niemcy nie są w stanie przekazywać na rzecz swoich wierzycieli spłat, ustalonych w planie Dawes'a“.

Nawiązując do posiedzenia komitetu transferu, które odbyło się wczoraj pod przewodnictwem Parkera Gilberta, dziennik podkreśla, że znajdował się on Paryżu przez cały czas konferencji rzeczoznawców i za jej kulisami odgrywał ważną i wcale nie pocieszającą rolę.

Parker Gilbert na posiedzeniu komitetu ostro krytykował politykę finansową Schachta, którego chce w ten sposób zdyskredytować w opinii niemieckiej. W ten sposób Parker i prasa francuska dążą do poder-

wania zaufania zagranicznych finansistów do Niemiec szczególnie w Stanach Zjednoczonych. Tą drogą dąży się do wytworzenia takiej sytuacji, aby Niemcy położyły swój podpis faktycznie nieusprawiedliwiony, ale wymuszony.

Dziennik zaznacza dalej, że sytuacja jest poważna i nie trzeba się wcale co do tego ludzi. Nie należy jednak zapominać, iż machinacjom wierzycieli Niemiec można zapobiec przez spokój i rzeczowość oraz przez dyscyplinę wewnątrz niemieckiej gospodarki. Prasa francuska przepowiada ucieczkę marki niemieckiej zagranicę, ale Bank Rzeszy przez podniesienie dyskonta nie dopuści do urzeczywistnienia się tych życzeń francuskich.

Wprawdzie niema żadnych widoków, aby konferencja rzeczoznawców dała jakiegokolwiek wyniki, ale nie należy wątpić, iż nie tak znów wielkie różnice między żądaniami wierzycieli a propozycjami niemieckimi w krótkim czasie mogą być usunięte na konferencji dyplomatycznej.

Le Matin 24.IV. Sauerwein pisze, że dr. Schacht ma ten przywilej, a jednocześnie i niewygodę, że pozostawiona mu jest całkowita swoboda działania. Z jednej strony może on, bez tłumaczenia się komukolwiek zmienić zajęte stanowisko, z drugiej jednak strony nie może się cofać, uzasadniając to instrukcjami otrzymanymi z Berlina. Zdaje się jednak, iż jest on daleki od zmiany swego stanowiska; możliwe jest również, iż po zastanowieniu, złoży on cały ciężar odpowiedzialności, związany z przyjęciem ostatecznej decyzji, na barki odpowiedzialnych ministrów.

The Chicago Daily Tribune 22.IV donosi z Waszyngtonu: sen. Borah oświadczył, że jeśli Francja nie przyjmie oferty Schachta, to Stany Zjedn. prawdopodobnie zażądają od Francji pełnej spłaty długów.

The Chicago Daily Tribune 23.IV pisze, że w kołach delegacji niemieckiej i aljanckiej panuje pewien optymizm, co do nawiązania zerwanych rokowań. Czynione są wysiłki w kierunku uratowania konferencji. Pozycja Schachta, dzięki pomocy ze strony rządu niemieckiego i pojednawczości aliantów stała się nieco łatwiejsza. W kołach paryskich panuje przekonanie, że jeśli nie uda się osiągnąć porozumienia, to kontynuowany będzie plan Dawes'a. Delegacja francuska przeciwna jest prowizorycznemu załatwieniu sprawy odszkodowań i nalega na definitywne jej rozwiązanie. Mimo to w pewnych kołach uważają, iż tymczasowe załatwienie jest jedynym wyjściem z obecnego impasu.

The Chicago Daily Tribune 23.IV donosi z Waszyngtonu: Amerykanie spodziewają się, że rokowania reparacyjne zostaną podjęte na podstawie określonej przez Young'a. Przedstawiciele rządu waszyngtońskiego uznają prywatnie niemożliwość ustępstw żądanych od Francji przez Niemcy, lecz oficjalnie zachowują zupełną rezerwę. Jeżeli konferencja zostanie ostatecznie zerwana, to Ameryka będzie zaniepokojona losem oczekującego ratyfikacji porozumienia z Francją w sprawie długów. W razie zupełnego fiaska konferencji mało jest prawdopodobne, by parlament francuski porozumienie to ratyfikował. Wyłączone jest, by rząd waszyngtoński poczynił jakiegokolwiek ustępstwa w sprawie długów wojennych w związku z zupełnym fiaskiem rokowań reparacyjnych.

The Manchester Guardian 22.IV Koresp. z Warszawy podaje streszczenie artykułu „Epoki“ w związku z żadaniami Schachta i podkreśla, że stanowisko, zajęte przez Schachta wzburzyło Polskę.

SPRAWA BEZPIECZEŃSTWA I ROZBROJENIA.

L' Ere Nouvelle 23.IV. Cudenet pisze, iż oświadczenie Gibsona jest dowodem posuwania się naprzód sprawy powszechnego rozbrojenia i świadczy o tem, że pakt Kellogg'a nie jest tylko okazem muzealnym. Wydaje się to poniekąd paradoksalnem, iż teza Waszyngtonu zbliżona jest do tezy moskiewskiej. Logika miewa swoje wybryki. Zasadniczą rzeczą jest jednak to, iż państwo, które dążyło do prowadzenia dalszych zbrojeń, zdradza obecnie w sposób formalny chęci zaprzestania tych zbrojeń. Nie należy przypuszczać, aby postępowaniem Ameryki kierował jedynie sentyment: pokój zbrojny pociąga za sobą znaczne koszty, podczas gdy pokój, idący w parze z rozbrojeniem, kosztuje tanio.

Journal des Debats 24.IV. Gauvain pisze, iż wystąpienie Gibson'a na konferencji genewskiej w sprawie redukcji zbrojeń na morzu było z góry ułożone i przygotowane w porozumieniu z prezydentem Hooverem. Pozostawiając specjalistom techniczną ocenę propozycji amerykańskiej, autor stwierdza, iż jest to w każdym razie wypowiedzeniem przez Stany Zjednoczone chęci wzmocnienia pertraktacji w sprawie praktycznego rozwiązania kwestji zbrojeń na morzu. Zainteresowanie zainicjowane przez przedstawicieli Anglii, Japonji, Francji i Włoch, świadczy o szczerych chęciach wyjaśnienia sytuacji. Jasne jest również, iż istnieje pewien związek — jakkolwiek nie bezpośredni — pomiędzy sprawą rozbrojenia, a uregulowaniem długów. Ułatwić porozumienie w sprawie długów mogłyby jednak tylko St. Zjednoczone, a to przez współdziałanie rządu, sfer bankowych i opinji publicznej. Te trzy czynniki nie chcą jednak interwenjować, nie mając pewności, co do tego, czy Europa zrezygnuje z dalszych zbrojeń i zamiarów wojowniczych.

Germania 22.IV. pisze, że z chwilą, gdy na przygotow. konferencji rozbrojeniowej ofenzywa Litwinowa została „szczęśliwie odparta“, wystąpił znacznie poważniejszy przeciwnik do zapasów — Gibson, którego postępowanie wskazuje, iż z objęciem urzędowania przez Hoover'a w Białym Domu zapanował nowy duch oraz, że Ameryka, podobnie jak w wielu innych sprawach, chce iść drogą prostą.

Ameryka w odpowiedzi na anglo-francuską umowę morską oświadczyła 28 grudnia z. r., że gotowa jest poszukiwać kompromisu między swoją tezą — obliczania całości tonażu morskiego a tezą angielską — obliczania poszczególnych kategorii okrętów. Obecnie Gibson dąży do sklonienia Anglii do dania odpowiedzi na to pytanie. W ten sposób ośrodkiem obrad stały się zbrojenia morskie, a mocno zakłopotane odpowiedzi państw morskich są dowodem, że Gibson dotknął otwartej rany i z natarzeniem należy oczekiwać odpowiedzi tych państw.

The Chicago Daily Tribune 23.IV donosi z Waszyngtonu, iż sen. Borah zadowolony jest z oświadczenia Gibsona, gdyż zdaniem jego stawia on Stany Zjedn. w bardziej korzystnej sytuacji. Najbardziej

zadowolony on jest z ustępu odnoszącego się do paktu pokojowego. Jeśli oświadczenie to nie pomoże nam w kierunku rozbrojenia — twierdzi sen. Borah — to jest ono bezcelowe. Oświadczenie Gibson'a wg. nieoficjalnej interpretacji ofiarowuje Anglii i Francji ustępstwa bez schodzenia z amerykańskiego stanowiska, a mianowicie, że redukcja zbrojeń jest konieczna i winna być przeprowadzona.

The New York Herald 23.IV donosi z Waszyngtonu, iż w kołach rządowych panuje przekonanie, że przyszła konferencja rozbrojeniowa morska nie będzie starała się ograniczyć zbrojeń poniżej obecnego tonnażu, lecz będzie zdążała w kierunku utrzymania stanu uzbrojenia w jego obecnych rozmiarach.

Sekretarz stanu Stimson oświadczył prasie w związku z mową Gibson'a, iż ma ona na celu redukcję wszystkich zbrojeń w stosunku do redukcji okrętów wojennych według uchwał konferencji waszyngtońskiej z roku 1924.

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA NA LITWIE.

Rytas 23.IV w art. wst., omawiając obecny system rządzenia na Litwie, wskazuje na jego ujemny wpływ na społeczeństwo litewskie, które przestało interesować się sprawami politycznymi i życiem wewnętrznym kraju. Dziennik podkreśla, że atmosfera skrepowania wolności, która obecnie panuje na Litwie, ma za skutek fakt, że społeczeństwo, nie mogąc wyładować swej energii w pracy państwowej, zaczęło oddawać się hucznym zabawom, pijatykom i grze w karty. Rządy obecne na Litwie doprowadziły do zupełnego duchowego wyniszczenia narodu. Dziennik podkreśla z naciskiem chylenie się narodu litewskiego ku upadkowi i nawołuje społeczeństwo do zainteresowania się sprawami państwowymi, w przeciwnym bowiem razie niepodległości państwa litewskiego zagraża poważne niebezpieczeństwo.

Lietuvos Aidas 23.IV w art. wst., omawiającym ekonomiczną politykę Litwy, podkreśla, że Litwa powinna przede wszystkim dążyć do wzmocnienia swego rolnictwa. Co się tyczy przemysłu, to — wg. dziennika — niema on na Litwie żadnej przyszłości, pretože dziennik uważa, że popieranie jego byłoby nieracjonalne. Szczególnie zaś nieracjonalnem byłoby popieranie przemysłu metalowego i skórzanego, nie mających żadnych możliwości eksportowych. Jedyne przemysł włókienniczy zasługuje na opiekę, gdyż mógłby on w razie dostatecznego jego rozwoju zaspokoić rynek miejscowy i w ten sposób przyczynić się do obniżenia importu o jakieś 60 milionów litów. Sprawa jednak podniesienia tego przemysłu nie jest rzeczą łatwą, a to z powodu braku kapitału na Litwie. Co się tyczy handlu litewskiego, — to wg. dziennika — państwo powinno popierać jedynie handel eksportowy. W końcu dziennik jeszcze raz podkreśla, że podniesienie dobrobytu Litwy jest uzależnione od podniesienia gospodarki rolnej.

Dzień Kowieński 22.IV w art. wst., nawiązując do doniosłej roli społeczeństwa polskiego w wielowiekowym życiu Litwy, podkreśla ekonomiczne zrujnowanie tego społeczeństwa a to przez wybitnie przeciwko niemu skierowaną litewską reformę rolną. Dziennik przytem zaznacza, że mimo to Polacy litewscy wytrwali na swem stanowisku, z powodzeniem odpiera-

jąc pierwszy gwałtowny atak Litwinów. Wg. dziennika, Polacy na Litwie, stanowiący w przeważnej swej masie żywiol rolniczy, powinni obecnie wyteżyć wszystkie swe siły w kierunku utrzymania się przy swych uszczuplonych reformą warsztatach pracy. Da się to — zdaniem dziennika — uczynić jedynie przez podniesienie wydajności polskich gospodarstw rolnych. Dziennik nawołuje młodzież polską na Litwie do odbywania studjów rolniczych, w celu późniejszego poświęcenia się pracy na roli. W końcu dziennik podkreśla znaczenie dla rozwoju polskich gospodarstw rolnych na Litwie — nowoutworzonej polskiej szkoły rolniczej w Wilkomierz. Dziennik dodaje, że społeczeństwo polskie na Litwie, składając hojne ofiary na cele wyposażenia szkoły w odpowiednie narzędzie techniczne, temsamem złożyło dowód zrozumienia wyjątkowej doniosłości dzieła.

SYTUACJA POLITYCZNA W RUMUNJI.

Vitiorul 24.IV występuje przeciw zamierzonej przez rząd reorganizacji administracji w Rumunji. Autor twierdzi, że reorganizacja ta ma na celu podkreślenie regionalizmu, co będzie zagrażało całości państwa, prowadząc do jego podziału.

La Nation Roumaine 23.IV w art. wst. występuje przeciw memorjałowi w sprawie mniejszości narodowych, złożonemu przez Węgry w Lidze Narodów. Autor stwierdza, że memorjał ten podważa układ w

Trianon, zmierzając do zmiany obecnego układu politycznego Europy, żeby w ten sposób odzyskać dla Węgier utracone obszary. Węgry zapominają widocznie, że także na Węgrzech są wsie rumuńskie, że na Śląsku polskim ma Polska Niemców, a na Śląsku niemieckim są także Polacy. Memorjał widocznie opiera się na słowach Stresemanna, dążącego do utworzenia z Ligi Narodów nadpaństwa, któreby kontrolowało położenie mniejszości narodowych w różnych państwach, zaś mniejszości wnoszące skargi na państwa, do których należą, byłyby traktowane na równi z temi państwami.

MOCARSTWA A ZSRR.

Hufvudstadsbladet 21.IV zamieszcza fotografię listu francuskich marynarzy, należących do partji komunistycznej, wysłanego do marynarzy sowieckich w Kronsztadzie, jako odpowiedź na list marynarzy sowieckich, którzy prosili o nadsyłanie im danych o nastrojach w marynarce francuskiej i stanie przygotowań wojennych. Autor stwierdza, że jest to jeden z dowodów czynnego udziału rządu Z. S. R. R. w propagandzie komunistycznej i szpiegostwie w innych państwach, mimo, iż rząd Z. S. R. R. zawsze twierdzi, że nie ma nic wspólnego z działalnością III międzynarodówki zagranicą. Udział marynarki sowieckiej w propagandzie i szpiegostwie zagranicą w widoczny sposób temu przeczy.

NOTATKI I INFORMACJE

RÓŻNE.

Lietuvos Aidas 23.IV w koresp. (René Martel'a) z Gdańska, nawiązując do polepszenia się stosunków polsko-gdańskich, podkreśla, że usiłowania senatu gdańskiego w kierunku porozumienia z Polską, oczekiwały aczkolwiek spóźnionego, wszakże przychylnego przyjęcia ze strony polskiej. Autor wspomina o „tajnem memorandum min. Zaleskiego w sprawie ekonomicznego podboju Gdańska przez Polskę“, przy czem podnosi wyrozumiałość senatu gdańskiego, który nie wykorzystał tego incydentu w kierunku zerwania nawiązanych przyjaznych stosunków z Polską. Następnie autor chwali senat gdański za niezawołanie na kongres „stalhelmowców“ w dn. 14 — 15 maja. Omawiając sytuację ekonomiczną Gdańska, Martel zaznacza, że aczkolwiek ruch w porcie jest kilkakrotnie większy niż przed wojną, nie sprzyja to jednak polepszeniu się sytuacji Gdańszczan. Powiększenie bowiem eksportu przypada w pierwszym rzędzie na węgiel polski. Daje to pracę zaledwie „kilku“ gdańskim robotnikom portowym, lecz same miasto bez widocznego tranzytu nie ma z tego żadnej korzyści. Wg. Martel'a — przemysł drzewny w Gdańsku przeżywa kryzys, liczba bezrobotnych wynosi 18.000. W końcu autor podkreśla utrzymywanie przez Polaków w złym stanie regulacji Wisły oraz wogóle niekorzystanie przez Polskę z dróg wodnych. Błąd ten — wg. Martel'a — zemści się na Polsce okrutnie, czyniąc z Gdyni nieprodukcyjny port na długi okres czasu, lecz „Polakom jest bez różnicy, czy oni jeden błąd mniej, czy więcej uczynią“.

Svenska Dagbladet 21.IV G. Cassel w art. wst. wyjaśnia, że bezrobocie w Szwecji, podobnie, jak w innych krajach, jest w dużym stopniu wynikiem rozbieżności polityki między przemysłem a rolnictwem, wobec czego nie pomogą społeczne środki zaradcze w postaci zasiłków, ani działalność socjalistów wszystkich odcieni, dopóki nie uzgodni się polityki równowagi między rolnictwem a przemysłem w Europie.

ARTYKUŁY NIEUWZGLĘDNIONE.

Germania 23.IV. Die Front des Zentrums.
Berl. Tageblatt 23.IV. Dr. E. F. Assmann. Kritik über Präsident Irigoyen. (Korrespondenz aus Argentinien)

Berl. Tageblatt 24.IV. Hessens Besatzungssorgen. — Staatsstreichpläne Wilhelms II. — Dr. A. Worliczek. Kramasch - Benesch.

Deutsche Tageszeitung 24.IV. Realsteuern und Verwaltungsbeitrag.

Vossische Ztg. 24.IV. Hessens Landwirtschaftshilfe.

Der Tag 25.V. Das internationale Agrarbüro in Prag.

*

Journal de l'Est 20.IV. Le corridor polonais (omówienie art. K. Smogorzewskiego w „Mercure de France“).

*

Neue Freie Presse 21.IV. Dr. O. Michailow. Russland unter dem neuen Regime.

Neue Zürcher Ztg. 21.IV. Garibaldi-Wahlkampf.

